

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Електротехнічний

(факультет)

Кафедра перекладу

(повна назва)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
дипломного проекту (роботи)

Бакалавр

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань **Гуманітарні науки**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **6.020303 Філологія**

(код і назва спеціальності)

спеціалізація **Германські мови та літератури(переклад включно)**

(назва спеціальності)

Кваліфікація **Фахівець у галузі філології, лінгвістики та перекладів**

(назва кваліфікації)

на тему: **Лексико-стилістична варіативність сучасної англійської мови**

Виконавець:

Студент **4** курсу, групи **ФЛ-14-1**

Малиш С. Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівники проекту	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
	проф. Алексеев А. Я.		
Рецензент	ст. викл. Черкащенко О.М.		
Нормоконтроль	ст. викл. Черкащенко О.М.		

Дніпро
2018

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка "

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

Перекладу

(повна назва)

Введенська Т.Ю.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » червня 2018 року

**ЗАВДАННЯ
на дипломний проект (роботу)**

бакалавра

(назва рівня вищої освіти)

студента ФЛ-14-1

(група)

Малиш С.Ю.

(прізвище та ініціали)

Тема дипломного проекту: Лексико-стилістична варіативність сучасної англійської мови

затверджена наказом ректора НТУ"ДП" від 07.05.18. № 568-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
<i>Теоретичний</i>	<i>На основі матеріалів виробничих практик, інших наукових джерел розробити гіпотезу дослідження, визначити його мету та завдання, проаналізувати існуючі підходи до вивчення проблеми, яка досліджується</i>	25.12.2017
<i>Практичний</i>	<i>Розробити та обґрунтувати методи практичного аналізу обраних прикладів, зробити змістовні висновки щодо труднощів перекладу лінгвістичних явищ</i>	01.06.2018

Завдання видав

(підпис)

Алексєєв А.Я.

(прізвище, ініціали)

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Малиш С.Ю.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання: 04.09.2017

Термін подання дипломного проекту до ЕК: 11.06.2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Щодо вивчення лексико-стилістичної варіативності англійської мови.....	7
1.1.Варіативність і її види.....	7
1.2.Лексико-стилістична варіативність сучасної англійської мови.....	14
1.3.Фонетико-, морфо-, синтаксично-стилістична варіативність англійської мови.....	25
1.4.Функціонально-стилістична класифікація лексичних одиниць англійської мови.....	30
Висновки до 1 розділу.....	34
РОЗДІЛ 2. Лексико-соціальна варіативність англійської мови на прикладах художніх текстів.....	36
2.1.Лексико-стилістична варіативність в романі Дж. Селінджера та новелах О. Генрі, С. Моема.....	36
2.2.Стилістична варіативність на синтаксичному рівні.....	46
Висновки до 2 розділу.....	50
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53

ВСТУП

Сучасний етап розвитку науки характеризується широким міждисциплінарним підходом до досліджуваних мовних явищ. Варіативність мовних одиниць є універсальною категорією і проявляється на всіх рівнях мовної структури, особливо в області стилістики, в тому числі і стилів. Питання стилю цікавили людей з давніх часів. Знання основ стилістики англійської мови є необхідною умовою культури мовлення. Літературна норма також відноситься до сфери вивчення стилістики. Уміння правильно вживати слова, а також відтінки їх значень, необхідно кожній людині.

Варіативність в мові тісно пов'язана з поняттям норми. Поняття мовної норми як регулятор відбору мовних засобів є одним з центральних понять стилістики. І в той же час доводиться констатувати, що в зв'язку з цим поняттям існує чимало неясних, а часом і суперечливих суджень. Перш за все слід вказати, що до сих пір відсутня чітка диференціація понять «мовна норма» і «літературна норма». В результаті поняття норми нерідко асоціюється лише з літературною мовою, тоді як інші мовні утворення, що входять в національну мову, лежать за межами норми.

Мова – сукупність різновидів з урахуванням географічної, соціальної та іншої стратифікації, і загальна неоднорідність мовної системи – незаперечна, тому варіативність – важливе мовне явище і вимагає ретельного вивчення.

Особливості варіативності сучасної англійської мови, а зокрема лексико-стилістичної варіативності привертають до себе увагу багатьох дослідників. Дослідженнями в цій сфері займалися І.Р. Гальперін, І.В. Арнольд, А.Я. Алексеев, В.В. Виноградов, О.С. Ахманова, А.І. Смирницький, А.Д. Швейцер, Л.П. Якубинський, Л. Лабов, А.Н. Мороховський, Ю.М. Скребнев та інші.

Тема роботи полягає в аналізі лексичних та стилістичних варіацій в сучасній англійській мові.

Актуальність проблеми, що розглядається в дипломній роботі, полягає в необхідності її подальшого досконалого вивчення, взагалі тому, що мова постійно розвивається. Дане дослідження сприяє створенню ціннісних знань про мову та цілісної картини окремого її фрагменту.

Об'єктом дослідження є варіативність в сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є лексико-стилістична варіативність в сучасній англійській мові.

Матеріалами дослідження послужили художні та публіцистичні тексти англійською мовою англійських авторів, зокрема новели О.Генрі та С. Моема, роман Дж.Селінджера «Над прірвою у житті».

Мета дослідження – виявити особливості лексико-стилістичної варіативності сучасної англійської мови.

Щоб досягти мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- здійснити огляд теоретичних досліджень, присвячених проблемам варіативності;
- розглянути особливості варіативності стилістичних засобів;
- розкрити особливості варіативності одиниць основних рівнів в структурі англійської мови;
- проаналізувати закономірності лексико-стилістичної варіативності англійської мови.

У роботі використані такі **методи дослідження** як аналіз і синтез, метод якісної і кількісної обробки даних, описовий метод, компонентний і дискурсивний аналізи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому здійснено комплексний підхід у встановленні кореляції лексико-стилістичного варіювання мови. Такий підхід дозволив визначити лексико-стилістичні параметри мовного варіювання.

Теоретична значимість роботи полягає в подальшому розвитку важливих положень лексико-стилістичної варіативності англійської мови,

а також комунікативної стилістики. Дані аспекти вносять додаткову ясність в розуміння того, як функціонують мовні засоби і як вони набувають стилістичного забарвлення.

Практична цінність дослідження дозволяє використовувати отримані результати в теорії та практиці викладання англійської мови в школі та вищих навчальних закладах.

РОЗДІЛ 1.

ЩОДО ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНОЇ ВАРІАТИВНОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Варіативність і її види

В останні два-три десятиліття ми стали свідками процесу глобалізації, який охоплює весь земній простір. Є припущення, що більшість соціальних, економічних, культурних, лінгвістичних, політичних та інших відносин та зв'язків набудуть всесвітнього характеру. Нині процеси регіоналізації та глобалізації відбуваються по всьому світу. Це означає, що жоден народ не може жити в комунікативній ізоляції. Так англійська мова набуває статусу глобальної.

Англійська мова стала першою всесвітньою універсальною мовою, *lingua franca*. В неї практично нема конкурентів. Англійська – це рідна мова 500 млн. людей в 12 країнах світу. Ще 600 млн. говорить англійською як другою мовою. Декілька сот мільйонів володіють певними знаннями англійської мови, яка має офіційний або напівофіційний статус приблизно в 62 країнах. Її вживання росте дивовижними темпами.

Мова – сукупність різновидів з урахуванням географічної, соціальної та іншої стратифікації, і загальна неоднорідність мовної системи – незаперечна, тому варіативність – важливе мовне явище і вимагає ретельного вивчення.

Застосовані в лінгвістиці терміни: «варіативність», «варіювання», «варіантність», «варіант» часто вживаються недиференційовано, позначають декілька різних понять, і з цієї причини неодноразово уточнювалися. Підставами для уточнення цих термінів служить, по-перше, наявність в мові окремих різновидів – географічних варіантів, діалектів, функціональних типів, жанрово-стилістичних видів мови і т.д. По-друге, паралельне функціонування в мові в одній або деяких його різновидах близьких за змістом або за

оформлення одиниць різних мовних рівнів (фонетичного, лексичного, граматичного).

Словник лінгвістичних термінів під редакцією В.Н. Ярцевої вказує, що варіативність мови – це здатність мови в процесі еволюції створювати конкуруючі засоби вираження на всіх рівнях (фонетичному, морфемному, лексичному, синтаксичному, стилістичному) під впливом внутрішніх закономірностей розвитку мови або зовнішніх причин [16].

З метою більшої точності термін «варіативність» відносять до формальних варіантів одних і тих самих лінгвістичних одиниць. За загальноприйнятими дефініціями варіанти визначають:

- як модифікації лінгвістичних одиниць, що формально розрізняються при тотожності основного лінгвістичного значення;
- як утворення, які виконують в мовознавстві одну і ту ж функцію і різняться між собою за їхнім розподілом в соціальному і географічному просторі [5, 48].

Загальні і окремі проблеми мовної варіативності досліджуються давно. Однією з основ науки варіантології є теорія тотожності слова, становлення якої відноситься до 1940х рр. ХХ ст., коли В.В. Виноградовим вперше було висунуто поняття форми слова, засноване на усвідомленні тотожності слова при наявності диференціювання загальних ознак його вживання [7, 110]. У 1950-ті рр. А.І. Смирницький і О.С. Ахманова сформулювали основні поняття варіативності і провели систематичний опис варіантів слів російської літературної мови. Пізніше ця теорія продовжувала розвиватися цілою низкою дослідників, які проаналізували такі питання: види варіантів слів, розмежування варіантів слів і суміжних явищ; словотворче варіювання слова; теорія мовної норми і питання практичної нормалізаторської діяльності. Великий внесок у вивчення варіативності внесли такі вчені, як А.Д. Швейцер, який досліджував варіативність системи британської та американської англійської мов, Б. Карча, який розглядав систему сучасної англійської мови у

вигляді концентричних кіл – внутрішнього, зовнішнього і розширючого, а інтерес до соціальної диференціації мови, однієї з центральних проблем сучасної соціолінгвістики, з'явився в працях Н.М. Жирмунського, Б.А. Ларіна, Е.Д. Поліванова, А.М. Селіщева, Н. В. Сергіївського, Л. П. Якубинського та інших учених.

У своїй статті «До проблеми соціальної диференціації мови» А. Д. Швейцер розглядає мовне варіювання, розкриваючи це поняття через взаємодію різних верств суспільства один з одним. Він вважає, що зв'язок соціальної структури з варіантністю структури мови повинна розглядатися з урахуванням всіх похідних від класових структур елементів – соціальних верств, професійних, культурних та інших груп, аж до первинних колективів (малих груп). Обов'язковому обліку підлягає вплив на мову елементів соціокультурних і соціопсихологічних систем – соціальних норм, установок, стимулів, мотивацій, орієнтацій, механізмів соціального контролю [34, 38].

Лінгвістичні аспекти варіативності – теоретичні положення, що визначають варіативність як предмет лінгвістичного вивчення, розглядають її сутність, уточнюють термінологічний апарат, що використовується, а також простежують причини виникнення варіативності.

Варіативність (або варіювання) є одним з універсальних ознак мови, який особливо виразно виявляється в процесі його функціонування. Разом з тим дане поняття охоплює дуже широке коло явищ.

Під варіативністю в сучасному широкому тлумаченні цієї категорії розуміється існування, принаймні, двох модифікацій однієї і тієї ж мовної одиниці (фонемі, морфемі, лексемі, конструкції, семантичного комплексу).

У сучасній лінгвістиці варіативність визначається як фундаментальна властивість мовної системи і функціонування всіх одиниць мови. Варіативність характеризує загальна властивість системи отримувати реалізацію в мові у вигляді багатьох варіантів. Варіант визначається як конкретна реалізація мовної одиниці. Під варіюванням розуміється процес використання варіантів.

Поняття варіативності застосовується і до мови в цілому, і до різних форм його існування: усної і письмової, кодифікованої і діалектної, територіальної та соціальної. Все це дозволяє говорити про універсальний характер варіативності.

Варіювання як процес використання варіантів включає три основних типи: формальне, семантичне та функціональне. Це зумовлено знаковою природою мовних одиниць, їх формою, значенням і функцією.

Формальне варіювання – це варіювання плану вираження при незмінності плану змісту. Наприклад, дієслівне вираження ідеї майбутнього часу можливе за допомогою ряду варіантів: *shall / will + inf, present indefinite, present continuous, to be going / to be about to + inf, to be on the verge of + ing*, і т. д.

Під семантичним варіюванням розуміють варіювання в плані змісту при незмінності плану вираження. Наприклад, форма *Present Indefinite* має, щонайменше, чотири морфосемантичні варіанти, які означають реальні дії в сьогоденні, минулому, майбутньому і дії, які постійно відбуваються:

I understand what you mean (терепішній час);

She arrives full of life and later sits down and dies (минулий);

The ship sails tomorrow (майбутній);

He works at the university (дія відбувається постійно).

Прикладом семантичного варіювання є також варіювання смислової структури багатозначного слова.

Функціональне варіювання визначено як варіювання функції при незмінності плану змісту і плану вираження. Наприклад, варіювання комунікативної функції речення: *It's chilly in here* (при закритому вікні – констант, при відкритому – спонукання до дії, директив); *I'll come tomorrow* (констатив у відповідь на *When will you come?*; обіцянка у відповідь на *I beg you to come*; загроза – *and I'll show you a thing or two*).

Ще одним прикладом функціонального варіювання може служити зміна синтаксичної функції слова в реченні. Структурно обумовлене варіювання спостерігається на всіх рівнях мовної системи. У процесі функціонування мови

варіативність зазвичай зростає як за рахунок нейтралізації окремих системних опозицій, так і за рахунок прагматично обумовленого (соціокомунікативного) варіювання мовних одиниць.

Тож, варіативність в широкому сенсі позначає будь-яку мінливість, модифікацію. У вузькому сенсі варіативність визначається як «характеристика способу існування і функціонування одиниць мови в синхронії» [30, 31].

Таким чином, мовна варіативність розглядається лінгвістами як об'єктивна іманентна властивість мовної системи, що зачіпає всі мовні підсистеми і одиниці, як у формальному так і в змістовному аспектах, в синхронії і діахронії, а також внутрішньосистемні відносини і відносини «мова – зовнішній світ».

Тому, якщо ми можемо в процесі спілкування переключатися з одних мовних засобів на інші, наприклад, при зміні адресата, продовжуючи при цьому обговорювати ту ж тему, то це означає, що в нашому розпорядженні є набір засобів, що дозволяє про одне й те ж говорити по-різному. Це надзвичайно важлива властивість мови, що забезпечує можливість не тільки вільно висловлювати свої думки цією мовою, а й робити це різними способами. Уміння носія мови по-різному висловлювати один і той же сенс називається його здатністю до перефразування. Ця здатність, разом із здатністю отримувати сенс із сказаного і умінням відрізнити правильні фрази від неправильних, лежить в основі складної психічної навички, що називається володіння мовою.

Варіативність проявляється на всіх рівнях мовної комунікації – від володіння засобами різних мов (і, отже, варіювання, поперемінного використання одиниць кожної з мов в залежності від умов спілкування) до усвідомлення допустимості різних фонетичних або акцентних варіантів, що належать одній мові [15].

Між цими полюсами розташовуються різноманітні види мовного варіювання: наприклад, лексичні синоніми, які можна розглядати як варіанти вираження одного і того ж змісту. Однак, слід зазначити, що синонімія слів і

синтаксичних конструкцій дуже часто буває пов'язана з різницею (іноді дуже тонкою) в значеннях одиниць, які утворюють синонімічний ряд: *вітер посилюється*, але не *збільшується* і не *зростає*; *труднощі зростають*, але не *посилюються*; *кинути камінь (погляд)*, *кинути палити*; *тільки не йди* – краще, ніж *лише не йди* і т.д.

Тому в сучасній лінгвістиці по відношенню до різних видів синонімії поняття варіанту і варіативності не використовуються. Вони застосовуються головним чином до таких відмінностей мовних одиниць, які не пов'язані з різницею в їх значенні.

Інакше кажучи, мовна варіативність – це перш за все невідповідності в зовнішньому вигляді, у формі мовних знаків, які мають один і той же зміст.

З соціолінгвістичної точки зору явище варіативності заслуговує на увагу, оскільки різні мовні варіанти можуть використовуватися в залежності від соціальних відмінностей між носіями мови, а також від відмінностей в умовах мовного спілкування.

Так, проведене лінгвістами соціолінгвістичне дослідження фонетичних варіантів, що допускаються нормою сучасної української літературної мови, встановило певну залежність між такими характеристиками носіїв мови, як вік, місце народження, професія, рівень освіти та ін [20, 115].

У. Лабов виявив схожі залежності в сучасному американському варіанті англійської мови. Так, він встановив, що початковий приголосний в таких словах, як *thin* (*тонкий*), *thick* (*товстий*) та ін. реалізується по-різному в мові представників вищих соціальних верств американського суспільства (він назвав цей варіант престижним) і в мові інших соціальних груп. Негри – носії American English значно частіше, ніж інші групи говорять, опускаючи приголосний *r* в позиції перед приголосним, тобто при вимові слів типу *first* (*перший*).

Це – один вид варіювання, власне соціальний (ще його називають стратифікаційним, оскільки він відображає поділ мовної спільноти на

шари і групи). У. Лабов називає такого роду варіанти, які залежать від соціальних характеристик мовців, кожен варіант ніби вказує на соціальне становище носія мови [15, 50].

Таким чином ті варіанти, що маркують різні стилі мовлення, до яких належать різні варіанти однієї мовної одиниці є маркерами. Індикатори і маркери утворюють більш загальний клас понять, для найменування яких У. Лабов ввів термін «соціолінгвістична змінна»: це «величина, яка залежить від нелінгвістичної змінної соціального контексту – мовця, слухача, аудиторії, обстановки тощо» [15, 150] або від ситуативно-стилістичної диференціації контекстів, в яких вживається та чи інша мовна одиниця, яка припускає варіативність.

Отже, мова як функціональна система є динамічною й перебуває в стані постійного руху. Наслідком мовної еволюції є притаманна мові варіативність мовних одиниць, яка водночас постає як закономірний прояв змін, що відбуваються у мові. Причини появи варіантних форм зумовлюються як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками розвитку мови. Із соціолінгвістичної точки зору варіативність мовних знаків залежить як від соціальних характеристик носіїв мови (соціальна диференціація), так і від ситуації мовленнєвого спілкування (функціональна диференціація).

Підсумовуючи, можемо визначити варіативність мови як її здатність у процесі еволюції створювати конкуруючі засоби вираження на всіх рівнях мовної структури: фонетичному, морфемному, лексичному, синтаксичному, стилістичному – під дією внутрішніх і зовнішніх законів розвитку мови. Варіативність мовних знаків залежить від параметрів двоякого роду – від соціальних характеристик носіїв мови (і тоді говорять про соціальну диференціацію мови) і від ситуації мовного спілкування (і тоді говорять про його функціональну диференціацію).

1.2. Лексико-стилістична варіативність сучасної англійської мови

Словниковий склад сучасної англійської мови, який об'єднує всі лексичні одиниці мови, перш за все, характеризується своєю різнобічністю. У процесі свого розвитку і формування національна мова все більше диференціювалася.

На думку І.Р. Гальперіна, лексика англійської мови може бути представлена як якась струнка система, в якій різні аспекти слова, як, наприклад, значення, поняття, морфологічна структура, стилістичні характеристики та інше, можуть бути організовані як залежні елементи системи [8, 70].

І.Р. Гальперін вважає, що більшість слів сучасної англійської мови є загальноживаними. Даний вчений умовно називає їх словами з нейтральним стилістичним забарвленням, які в повній мірі можна використовувати як в письмовій мові, так і в усному спілкуванні. На тлі такої нейтральної лексики І.Р. Гальперін виділяє два шари лексики, які він називає «літературно-книжним» і «розмовним» [9, 72].

Розмовний шар лексики, як правило, має певне емоційне забарвлення. Літературно-книжна лексика теж, в деяких випадках, має емоційне забарвлення піднесеності, урочистості і т.д. Дані категорії є історичними, так як ті слова і вирази, які в одну епоху відносились до розмовної лексики, в іншу стають загальноживаною лексикою з нейтральним забарвленням або навіть переходять в розряд літературно-книжної лексики. Також навпаки, те, що в якийсь період було літературно-книжною лексикою, в наступні часи може перейти в розряд нейтральних або розмовних слів.

Проте, чіткої класифікації словникового складу англійської мови не існує. Будь-яка виділена таксономія є формальною, умовною, використаною суто в дослідницьких цілях.

Так, І.Р. Гальперін поділяє лексику сучасної англійської мови на три шари. У середині шару літературно-книжкової лексики виділяються групи слів,

до яких відноситься загальна літературно-книжна лексика і функціональна літературно-книжна лексика: терміни, поетизми, архаїзми, неологізми, варваризми і іноземні слова. Нейтральна лексика становить другий шар. До шару розмовної лексики відноситься обгрунтовано розмовна лексика і нелітературна розмовна лексика: сленг, жаргонізми, діалектизми, професіоналізми, неологізми, вульгаризми [8, 71].

На даному етапі слід детальніше розглянути вищевказані розряди слів, що відносяться до різних лексичних шарів англійської мови та визначають стилістичну варіативність англійської мови.

До **термінів** відносять слова, які позначають «поняття, що з'являються знову, пов'язані з розвитком науки, техніки і мистецтва» [16]. Під терміном розуміється «слово або словосполучення, що має спеціальне значення, яке формує і виражає професійне поняття і застосовується в комунікаційному процесі суспільного виробництва» [4, 12]. Прикладами можуть бути такі слова, як: *cyst, typhoid, pneumonia*. А. Я. Коваленко [13, 153] звертає увагу на те, що усі терміни об'єднуються в термінологічні системи, які виражають поняття однієї галузі знань. У кожній термінологічній системі утворюються певні групи, для яких загальним є їх належність до класу предметів, або до класу процесів, властивостей і т.д.

А.Я. Алексеев звертає увагу на те, що термінологія в різних мовах, у тому числі і в англійській, неминує слідує загальним законам конкретної мови, а з іншого боку – на неї впливає тиск своєї власної системи, власних тенденцій і шляхів розвитку. Наприклад, всі розвинені мови в області термінології утворюють запозичення з англійської мови, але ці термінологічні запозичення в кожній мові мають свою долю [1, 223].

Головною сферою застосування цих одиниць є науковий стиль, де вони позначають нові поняття, що виникли в результаті досліджень, експериментів тощо. Терміни використовуються і в інших стилях мови

(газетно-публіцистичний, художній, офіційно-діловий і інші) як для створення відповідного колориту, так і для інших цілей [9, 76].

А.Я. Алексеев висвітлює той факт, що справжньою кузницею нових слів і їх форм по-праву вважаються мас-медіа. Тут народжуються і яскраві метафори на базі багатьох усталених в мові термінів. Широко використовується, наприклад, військова термінологія для характеристики або опису політичної боротьби або економічного становища в країні. Більшість науково-політичних термінів носять міжнаціональний характер, є інтернаціоналізмами. У різних мовах вони зберігають незмінним своє значення, але часто змінюють свою матеріальну (правопис) або акустичну (вимова) форму. Порівняйте: в російській мові: *атом, діаметр, теорема, грип, аспірин, акт, декларація, протокол, коммюнике*; в українській: *атом, діаметр, теорема, грип, аспірін, акт, декларація, протокол, комюніке*; в англійській: *atom, diameter, theorem, gripe, aspirin, act, declaration, protocol, communiqué* [1, 225].

Терміни шляхом метафоризації збагачують не тільки різні функціональні стилі, але і національну мову в цілому.

У письмовому мовленні, літературно-книжному різновиді літературної мови, використовуються **поетизми**, «неоднорідний пласт слів сучасної англійської мови, що включає і архаїзми (*billow, whilome, swain, clad*) [8, 79]. Поетизми використовуються для поетичного стилю мовлення (класицизм, романтизм) і характеризуються високимурочистим забарвленням. Так, в епоху класицизму вважалося, що існує особливий поетичний стиль, для якого придатні не всі слова загальнонародної мови. У сучасній англійській мові, незважаючи на відсутність спеціального поетичного стилю, зберігається шар лексики, який в силу асоціацій з поетичними контекстами має в постійному коннотативном значенні вхідних до нього слів компонент, який можна назвати поетично-стилістичним забарвленням. Цей компонент стійкий і словники позначають його стилістичною позначкою *poet.*, а лексикологи називають такі слова поетизмами. Наприклад, існують такі поетизми а сучасній англійській

мові: *Foe – enemy; realm – kingdom; naught – nothing; woe – grief; hearken – listen, hear; billow – wave; brine – соленая вода.*

Деякі аббревіатури також можуть бути поетизмами: *Morn – morning; oft – often; even – evening.*

Архаїзмами (грец.) називають слова або вирази, які застаріли і перестали вживатися в звичайній мові. Архаїзми використовують в історичних новелах і поезії для створення реальної для тих часів обстановки, наприклад: *thou, thy, foe, woe, steed.* До архаїзмів відносять застарілі слова, які вживаються для позначення існуючих об'єктів і понять (*benison, bezonian, claut*) [20, 103].

В англійській мові такі слова, як *wight, sprite, damsel, main, nymphs* стали рідкісними у вжитку. Або ще: *behold (see), betimes (sometimes), ère (before), fain (volontiers), oft (often), smite (strike)*, а також такі застарілі граматичні форми, як *ye* замість *you*, *hither* або *thither* замість *hère* або *there* або вийшли з ужитку зовсім – *durst, spake.*

Іноді архаїзмами вважають історизми типу *yeoman, vassal, falconet*, поетизми (поетичну лексику) минулих років *steed* замість *horse*; *quoth* замість *said*; *woe* замість *sorrow* або власне архаїзми типу *whereof – of which; to deem – to think; repast – meal; nay – no*, такі форми, як *maketh – makes; thou wilt – you will; brethren – brothers.* Ще приклади деяких архаїзмів та історизмів: *aflame (in flames); plenteous (plentiful); bemoan (moan for); afire (on fire); realm (kingdom); glebe (earth, field); morn (morning); strand (lake, river, sea); accursed (hateful); ire (anger); to joy (to rejoice); foe (enemy); the waves (sea), affright (alarm); to delve (to dig); e 'en (even); e 'er (ever); betwixt (between); vale (valley).*

Архаїзми несуть завжди відбиток історії народу, його мови і є дієвим засобом стилізації висловлювання або всього художнього твору, до якого вдаються письменники і поети. Їх вживання в сучасній пісні допомагає відтворити або імітувати народну манеру виконання твору.

До **неологізмів** відносять будь-які нові словникові та фразеологічні одиниці, що з'являються в мові на даному етапі його розвитку або позначають

нові поняття, що виникли в результаті розвитку науки і техніки, нових умов життя, соціально-політичних змін і т. д., або ті, що виражають новими словами, створеними з емоційно-стилістичною метою, вже існуючі поняття, наприклад, *televiwer, atomic pile, half-life, tracer atom, a также blue chip, soul-filled, belt-and-braces* [21, 222].

Неологізми в мові є в деякому роді дзеркалом соціокультурного, політичного, економічного і технічного розвитку нації. Іноді це результат того, що відбувається в світі глобальних процесів, як, наприклад, слово глобалізація (англ. *globalization*, укр. *глобалізація*). Поняття глобалізації дуже швидко сформувало навколо себе ціле концептуальне поле у всіх мовах, як, наприклад, в англійській: *globalist, antiglobalist, global problem, global crisis, global system, global catastrophe, global warming, global strategy* та багато інших.

Останні дослідження в області неології російської та англійської мов показують, що поява нових слів або нових значень слів відбувається головним чином за рахунок внутрішніх ресурсів цих мов, а не запозичень (наприклад, в російській мові їх частка становить 12-20%, в англо-американських ще менше: англійська мова в Америці все більше перетворюється з мови-донора в мову-рецептор).

Варваризмами називають слова і словосполучення, запозичені з інших мов, але в «певній» мірі пристосовані до норм мови-реципієнта і вживаються узуально, хоча їх іншомовне походження відчувається дуже чітко, наприклад, *parveni, a propos, bon mot, ad ovo* [20, 105]. Варваризмами ще називають слова місцевого колориту.

Ці слова існують в мові без потреби, так як мають точні еквіваленти (синоніми) в мові запозичення. Як правило, за формою це повні запозичення, тобто, вони зберігають форму прототипу. Сфера вживання таких слів досить вузька і ступінь асимільованості дуже малий. Ці слова і вирази не повністю освоєні мовою і сприймаються як порушення загальноприйнятої мовної норми.

Варваризми – неасимільвані і слабоасимільвані одиниці в англійській

мові, що відрізняються найбільшим ступенем новизни, наприклад: *dolce vita* (італ.), *peresyroika*, *glasnost*.

В якості ілюстрації можна навести такі варваризми і їх апробовані громадським вживанням синоніми загальнолітературної англійської мови: *chagrin* (*vexation*); *chic* (*stylish*); *bon mot* (*a clever or witty saying*) та інші.

Варваризми в словниковому складі англійської мови мають свої специфічні особливості, пов'язані, як зазначалося вище, з характером розвитку словникового складу англійської мови. Багато іноземних слів, що раніше вважалися варваризмами, міцно увійшли в словниковий склад англійської мови. Наприклад: *retrograde*, *spurious*, *strenuous*, *conscious*, *scientific*, *methodical*, *penetrate*, *function*, *figurative*, *obscure*. Ці слова колись викликали заперечення як варваризми, а зараз використовуються в англійській мові [43].

Варваризми використовуються в основному в белетристиці або публіцистичному стилі. Вони часто грають роль стилістичних прийомів, передаючи місцеву атмосферу або підкреслюючи той факт, що дія відбувається в іншій країні. Варваризми також можуть служити засобом мовної характеристики персонажів.

Іноземні слова являють собою одиниці іншої мови, які використовуються головним чином в сфері літературнообробленої мови [20, 105]. До них можна віднести наступні слова: *blitzkrieg*, *schinken*, *braten* [9, 88]. Вони не є виразними засобами мови, так як вони не входять в систему стилістичних опозицій мови-реципієнта, але можуть використовуватися для створення різних стилістичних прийомів в певних мовних і ситуативних контекстах [34, 36].

А. Я. Алексєєв вказує на те, що лінгвістичні запозичення здійснюються носіями, мови яких «бідні» для досить повного відображення їх економічного, політичного і культурного життя. Всім добре відомо, що в сучасну епоху англійська мова набула найширшого поширення в світі, що саме вона «поставляє» іншим мовам багато нових слів на всіх рівнях – політичному,

економічному, технічному, культурному і т. д. Цілі серії англійських слів приходять в інші мови, незважаючи часом на жорсткі протекціоністські заходи деяких урядів в цій області (наприклад, у Франції) або їх спроби (як в Іспанії) [1, 227].

Українська та російська мови гранично насичені англіцизмами особливо в сферах реклами і шоу-бізнесу. Стали вже звичними такі слова: *кастинг, промоутер, дилер, шоу, спонсор, кліпмейкер, шоумен, моніторинг, моніторити, демпінгувати, лобіювати, драйвовий, екшен-фільм, секшоп, медіа-клуб, бізнес-вумен, бізнес-центр, арт-форум* і багато інших.

В основному ж запозичення з інших мов використовуються для відтворення місцевого колориту, характеристики або опису портрета героя, приміщення читача в ту епоху або місцевість, в якій живуть або діють персонажі.

І.В. Арнольд під терміном «сленг» розуміє лексичний шар, «що знаходиться поза межами літературної мови і володіє яскраво вираженими оціночними, експресивними і емоційними конотаціями» [3, 33].

І.Р. Гальперін практично повністю погоджується з даними визначенням, але уточнює те, що сленг відноситься до шару розмовної лексики, який формує слова і вирази, які мають гумористичні і іноді вульгарні конотації [9, 104].

А. Н. Мороховський додає, що «сленг – це особливий, історично сформований і, в більшій чи меншій мірі, загальний для всіх соціальних верств варіант (переважно лексичних) норм, що існують в основному в сфері усного мовлення і функціонально відмінний від жаргонних і професійних елементів мови» [20, 411].

Сленг має певну тематичну і етичну спрямованість. Ряд дослідників виділяє всередині сленгу підгрупи: військовий «сленг», спортивний «сленг», театральний «сленг», студентський «сленг», парламентський і навіть релігійний «сленг».

У сучасній лексикографії, однак, до сленгу нерідко відносять і просторічні слова, і діалектизми, і жаргонізми, і багато іншого. Так, в словниках з позначкою «сленг» наводяться наступні розряди слів і словосполучень:

- слова, що відносяться до злочинського жаргону, наприклад: *barker* – револьвер; *to dance* – бути повішеним; *idea pot* – голова;

- слова, що відносяться до інших жаргонів, наприклад: *to bust* – розжалувати, *to dog a watch* – ділити час вахти з напарником [19, 34], *big-boy* – великокаліберна гармата; *to eat the ginger* – виступати в кращій ролі; *smacking* – великий успіх; *dark* (буквально темний) – закритий (із театральної лексики); *dead hooper* – поганий танцівник; *sleeper* – курс лекцій (із студентської лексики) та ін. Завдяки включенню в «сленг» найрізноманітніших жаргонізмів він починає диференціюватися;

- під «сленг» підводяться також випадкові утворення, що виникли в результаті літературних асоціацій і значення яких обумовлено їх смисловими зв'язками з вихідним поняттям. Так, наприклад, слово *scrooge* в значенні «злий» і «скупий чоловік» з позначкою «сленг»;

- багато англійських і американських словників відносять до «сленгу» слова, утворені в результаті конверсії. Наприклад: утворений від прикметника іменник *ancient* в значенні «старожил» має помітку «сленг»;

- в деяких словниках аббревіатури також розглядаються як «сленг». Такі слова, як *rep* (скорочення від *reputation*) – репутація; *cig* (від *cigarette*) – сигарета; *lab* (від *laboratory*) – навчальний кабінет;

- навіть самі звичайні слова і словосполучення англійської літературної мови зараховуються в розряд «сленгу». Наприклад: *to go halves* – в значенні «до участі на паях»; *to go in for* – в значенні «захоплюватися чим-небудь»; *to cut off with a shilling* – «позбавити спадщини» тощо» [12, 106].

Стилістичні функції сленгізмів визначаються їх природою. Найчастіше вони застосовуються з метою більш емоційної характеристики предмета

і явища, що описується. Нерідко такі сленгізми беруться в лапки, для підкреслення їх «нелітературності» [28, 97].

Жаргонізми – слова, що існують в кожній мові, мета використання яких – зберегти таємність тієї чи іншої соціальної групи (*grease – гроші, loaf – голова*). Оскільки більшість жаргонізмів незрозуміло людям, що не входять в цю соціальну або професійну групу, яка використовує їх, вони соціальні за своїм характером [9, 110]. Для прикладу можна розглянути жаргонні найменування в сфері спортивної фармакології: *juice, sauce, roids, gear* [12, 48].

Найсуттєвіша відмінність сленгу від жаргону – те, що сленгу властива виразна функція, а жаргон тісно пов'язаний з тією чи іншою професією або соціальною групою. Жаргон в художньому творі пояснюється за допомогою контексту: *What a squiffer? Oh, of course, excuse my vulgarity, a concertina*. Жаргон в художньому творі характеризує персонажів.

Таємна мова – мова представників соціального дна (злочинці, жебраки, бродяги). Вона на відміну від сленгу доступна лише обраним, і головним її завданням є втілити думки в слова, які зрозумілі тільки вузькому колу посвячених. Ядро жаргону – слова, які є для представників соціального дна найбільш важливими. Слову надається зовсім інший зміст.

Порівняйте: *Was you never on the mill? – Сидів коли-небудь в тюрмі?, Greenland – в'язниця, darkies – ліхтарики злодіїв, to be on a plant – ними на справу*.

Існують слова, які були придумані спеціально для таємної мови: *shiv – ніж, yegg – злочинець, prad – кінь*. Часто, якщо автор використовує багато жаргонних слів, то вони пояснюються через контекст (якщо мало, то через глосарій): *Kennel (будинок) for my geather (плата за нічліг) & some strand (їжа)*. Основна мета жаргону в художньому творі – створення атмосфери будь-якої соціальної групи.

Діалектні слова можна визначити як слова, «які в процесі становлення

національного варіанту англійської мови залишилися за його літературними межами» і використання яких обмежене певною місцевістю [9,116]. Прикладом діалектних слів є такі лексичні одиниці: *lass, lad, daft, fash*.

І.В. Арнольд говорить про те, що оскільки норма мови вказує традиційні, усталені, але необов'язково правильні форми, діалект, який в реальній мові обов'язково поєднується з просторіччям, є теж норма, але норма не літературна [2, 94].

Англійська філолог Уолтер Скит налічує 9 діалектів в Шотландії, 8 – в Ірландії і 30 – в Англії і Уельсі. Словник англійських діалектів Райта займає 6 томів і охоплює 100 000 слів.

Між діалектною лексикою та іншими пластами словникового складу немає непроникних меж і деякі діалектизми проникають в загальнонародну мову. Цьому особливо сприяє творчість письменників, які користуються діалектизмами. Так, наприклад, багато шотландських і інших діалектизмів проникло в англійську мову завдяки Вальтеру Скотту, Джорджу Еліоту, Томасу Харді і іншим. Вальтер Скотт широко користувався шотландізмами для мовної характеристики своїх героїв, для опису їх побуту, одягу і оточуючої їх природи. У числі діалектизмів, що особливо часто зустрічаються в його романах, можна згадати такі:

допоміжні дієслова: *hae (have), suld (should), maun (must)*;

займенники: *sic (such), while (which), nane (none)*;

прислівники: *afore (before), astir, aye (always), mair (more), muckle (much)*;

прикметники: *auld (old), cauld (cold), gud (good), puir (poor)* [33].

Інші, запозичені з діалектів слова називають загальні поняття. Такі теж узяті з шотландського слова: *croon* – *тихий монотонний спів, fash* – *занепокоєння, турботи, зазвичай дрібні* і відповідне дієслово *to fash* – *турбуватися, glamour* – *чарівність, lass* і *пестливе lassie* – *дівчина, raid* – *наліт, «slogan»* – *«гасло»* (кельтське *sluaghghairm* – «армії клич», тобто «бойовий клич клану шотландських горців»), *whiskey* – *віскі. Daft* в загальній англійській

розмовній мові означає «дурний» і має зневажливий відтінок, в шотландському діалекті означає «веселий»: *daft old tales* (W. Scott).

Під **професіоналізмами** розуміють однозначні слова, які використовуються в певній професійній сфері людьми, які мають спільні інтереси. Ці одиниці дають нові імена вже існуючим об'єктам, поняттям, предметам та інструментам. Наприклад, *tin-fish (submarine)*, *piper (a specialist who decorates pasty with the help of a cream-pipe)*, *outer (a knock-out blow)*[9, 113].

Але як і будь-який інший пласт лексики, професіоналізми можуть відігравати певну стилістичну роль у висловлюванні.

І.Р. Гальперін вважає, що професіоналізми – спеціалізована частина нелітературної розмовної лексики. Терміни, якщо вони пов'язані з областю знань, які набувають широкого поширення, стають загальнодоступними і легко детермінізуються. Професіоналізми здебільшого залишаються у вжитку людей, пов'язаних з даними родом занять. Сміслова структура терміна зазвичай ясна і логічна. Сміслова структура професіоналізму затемнена образним поданням, в якому ознаки що виділяються можуть бути вельми випадковими і довільними. В основі виникнення професіоналізму лежить семантична спеціалізація – звуження значення слова.

Ось приклади професіоналізмів, що вживаються американськими фінансистами: *He sold to «realise» his profit, or if his margins were exhausted he was «wiped out»* (Th. Dreiser. *The Financier*).

Як видно з цього прикладу, кожен професіоналізм виділено автором за допомогою лапок і пояснень. З контексту стає абсолютно очевидним, що ці слова незрозумілі не тільки герою твору, що вступає в ряди фінансових діячів свого міста, а й широким колам читаючої публіки [8, 92].

До **вulgаризмів** відносять «грубі висловлювання, або такі вирази, які вживаються тільки в розмовній мові і особливо в мові некультурних і неосвічених людей» [9, 118]. Вулгаризми «не прийнято вживати в суспільстві в силу їх грубості або непристойності» [20, 117].

Цей термін відноситься лише до певної групи слів і фразеологізмів, об'єднаних одним ведучим, найбільш характерним признаком, ступенем грубості, яка межує з непристойністю. Внаслідок цього, виділяють наступні підгрупи вульгаризмів:

- лайливі слова, як, наприклад: *damn, bloody, son of a bitch, hang it, to hell, zounds* та інші. Вони служать, як правило, для вираження сильних емоцій, таких наприклад, як роздратування і гнів;

- непристойні слова, використання яких заборонено в комунікації через їх непристойний характер. Досить часто такі слова позначають за допомогою однієї початкової літери, яка доповнюється трьома крапками або тире, наприклад, *d –; b –* [9, 118].

1.3. Фонетико-, морфо-, синтаксично-стилістична варіативність англійської мови

Стилістичний підхід до висловлювання не обмежується його структурою і змістом. Необхідно враховувати і те, що в певному типі спілкування, а саме: художня література, грає важливу роль звучання слова, фрази або речення. Звук більшості слів, взятих окремо, буде мати невелику або взагалі не мати естетичної цінності. У поєднанні з іншими словами слово може отримати бажаний фонетичний ефект. Те, як звучить окреме слово, може викликати певне ефонічне враження, але це питання індивідуального сприйняття і почуття і, отже, суб'єктивного. Наприклад, один з англійських письменників висловлює думку, що *angina [aen'dsama], pneumonia [nju'mouma], and uvula [ju:vjub]* звучать як красиві жіночі імена на відміну від «шматків імен, таких як Джоан, Джойс і Мод».

Верье, французький вчений, фахівець з англійської мови вважає, що ми повинні спробувати вимовити голосні *[a:, i:, u:]* строго артикульовано і з закритими очима. Якщо ми це зробимо, він говорить, що ми обов'язково

прийдемо до висновку, що кожен з цих звуків висловлює певне почуття або стан розуму. Таким чином, він стверджує, що звук [u:] зазвичай висловлює сум або серйозність; [i:] створює відчуття радості і так далі.

Л. Блумфілд, відомий американський лінгвіст, каже: «... в людській мові різні звуки мають різний зміст. Вивчати координацію певних звуків з певними значеннями – вивчати мову» [38].

Теофіль Готьє стверджував, що вимовляючи слова та фрази з більшим придином можна вкласти в них більше емоцій та донести всю глибину почуттів. Таким чином, звуки, а на письмі їх символи, можуть служити письменникові ефективним стилістичним прийомом для зображення своїх персонажів, опису їх емоційного стану. Вони відображають також фізичний, соціокультурний і емоційний статус того хто говорить чи пише.

Наприклад, один з персонажів В.М. Теккерея, бажаючи показати свою «вченість», вимовляє *sellybrated* (*celebrated*), *benny-violent* (*benevolent*), *illegitmit* (*illegitimate*), *jewinile* (*Juvenile*) тоді, читач отримує не тільки живу картину зображуваного персонажа, але і розуміє іронічне ставлення до нього автора. У наступних мовних творах фонетика служить для авторів засобом опису фізичного стану свого героя: *You do not mean to thay that thith ith your firth time* (*D. Cusack*) [1,100].

До фонетичної варіативності англійської мови можна віднести такі явища, як алітерація, афerezис, ономаіопедія, гра слів. Всі ці прийоми допомагають надати висловлюванню певного стилістичного окрасу та змінюють ставлення слухача або читача до даних слів та фраз [3, 126].

В усіх мовах дуже важливим засобом вираження різних семантико-стилістичних нюансів є інтонація. Інтонація може передавати різні експресивні та оціночні смисли, що на письмі супроводжується певними графічними символами і їх комбінаціями (знаком оклику і питальним знаком, трьома крапками тощо).

В англійській мові нейтральна інтонація зазвичай властива

висловлюванням іронічного, часом саркастичного характеру, і таку інтонацію іноземці інтерпретують для себе позитивно. Навпаки, позитивна нейтральна інтонація інтерпретується англіїцями як образлива, саркастична.

Таким чином, інтонація – явище складне, разом з синтаксисом вона надає лексичному матеріалу смислову завершеність, особливо в мові (а в художньому мовленні тим більше). Інтонація конкретизує (підтверджує, заперечує, доповнює) повідомлення, нерідко іронізує, надаючи слову або всьому висловлюванню протилежне значення [1,117].

Морфологічна стилістика досліджує стилістичні ефекти використання різних морфологічних форм за допомогою транспозиції (перетворення) їх функцій.

Якщо розглядати морфему не тільки з традиційної точки зору (як частину слова, що має форму і значення, але позбавлену сенсу), але більш широкої, структурної, то такі граматичні категорії, як рід, число, особа і деякі інші, можуть бути кваліфіковані теж як морфеми. І, ймовірно, не без підстави, тому що вони в основному виражаються в мові різними морфемами – коренями, префіксами, суфіксами, закінченнями, артиклем (включаючи і нульовий артикль). Всі ці граматичні категорії можуть створювати різні стилістичні відтінки в процесі комунікації [2, 104].

Наприклад, граматична категорія множини трансформувалася в стилістичну функцію перебільшення щирості: *She has hates, pities, wants, likes and dislikes*. Або такий приклад, коли граматична категорія присвійного займенника трансформувалася в стилістичну функцію посилення комічного ефекту: *He is the niece of I told you about`s husband. She is the boy I used to go with`s mother*.

Однак необхідно пам'ятати, що будь-які лінгвістичні нововведення індивідуального характеру, які йдуть в розрізі з мовною нормою, залишаються за межами мови. Тільки норма з її строгими вимогами дозволяє мові виконувати свою основну комунікативну функцію і бути зрозумілою для всіх

членів відповідного мовного колективу в той чи інший період існування, забезпечуючи йому подальший розвиток.

Всередині мови як системи існують певні типи відносин між словами, словосполученнями, реченнями, а також між великими обсягами висловлювань. Галузь мовної науки, що вивчає типи відносин між перерахованими одиницями, називається синтаксисом. Вивчення синтаксису дає більш глибоке розуміння стилістичного аспекту висловлювань.

Проблема синтаксичних виразних засобів в мові і заснованих на них стилістичних прийомах синтаксичної побудови речення виявляється тісно пов'язаною з проблемою інтонаційного оформлення речення. Розглянемо деякі приклади синтаксичної диференціації в англійській мові.

Стилістична інверсія – зміна порядку слів в реченні. Традиційний порядок слів може бути змінений відповідно цілям автора. Наприклад, Отелло починає свою промову перед сенатом наступною фразою: «*Rude am I in my speech...*». Тут прикметник *rude* винесено на перше місце. У порівнянні з нейтральним *I am rude*. . . До чого привела така перестановка? За прийнятним визначенням це – посилення елемента *rude*. Чи справді Отелло хотів в своїй промові підкреслити саме те, що його мова груба? Разом з інтонацією інверсія даної фрази говорить про впевненість героя [1,272].

Відокремлені члени речення в сучасній англійській мові – такі частини висловлювання – зазвичай другорядні члени речення, – які в силу розриву звичних синтаксичних зв'язків виявляються ізольованими від тих головних членів речення, від яких вони зазвичай залежать. Наприклад: *And he walked slowly past again, along the river — an evening of clear, quiet beauty, all harmony and comfort, except within his heart (Galsworthy.)*

Відокремлені члени речення зазвичай наповнені живою експресією, підкреслюються логічно або емоційно; але від цього вони не перестають бути другорядними членами в граматичному сенсі.

Наступний пункт – еліпсис – умисне опущення будь-якого члена речення

в літературно-письмовому типі мови. Не всяке опущення членів речення виступає в якості стилістичного прийому, а тільки таке, яке з'являється в літературно-письмовому типі мови. Наприклад: *So Justice Oberwaltzer – solemnly and didactically from his high seat to the jury (Dreiser).*

В данному реченні пропущений присудок, це служить наперед задуманим і реалізованим способом впливу на читача.

У прямій мові – відокремлення мови автора від мови героїв – зазвичай типізуються характерні особливості усного типу мовлення. У ній найбільше знаходить своє вираження літературно-художній прийом, який носить назву мовної характеристики. Пряма мова, таким чином, відображає індивідуальні риси, притаманні тому чи іншому персонажу при використанні загальнонародної мови. Тому при прямій мові у героїв найбільше з'являються різного роду відхилення від норм літературної мови [27, 56]. Тут зустрічаються і професіоналізми, і діалектизми, і неправильності слововживання і синтаксичної організації мови, наприклад: *«You want your money back, I suppose,» said George, with a sneer. «Of course I do — I always did, didn't I,» says Dobbin.*

Непряма мова – це перш за все мова авторська і, отже, вона протистоїть прямої мови. Тому в цьому способі передачі прямої мови часто відбувається заміна слів, виразів, синтаксичної схеми речення. Та емоційність, яка в прямій мові іноді виражена графічними засобами, в непрякій мові отримує лексичне оформлення, пояснюється обставинами і іншими зворотами.

Часто непряма мова є лише передачею короткого змісту прямої мови і тому може носити характерні риси, типові для авторського стилю. Так наприклад: *Marshall asked the crowd to disperse and urged responsible diggers to prevent any disturbance which would prolong the tragic farce of the rush for which the publication of inaccurate information was chiefly responsible (C. S. Pritchard. The Roaring Nineties.)*

1.4. Функціонально-стилістична класифікація лексичних одиниць англійської мови

Ю.М. Скребнев не дотримується традиційного поділу всієї лексики англійської мови на нейтральну і стилістично-забарвлену. На його думку, кожна одиниця створює свою певну класифікацію; один клас одиниць можна протиставляти іншому лише в тому випадку, коли в основі цього класу лежить подібний диференціюючий принцип. Відповідно до цього, Ю.М. Скребнев виділяє безліч принципів, на основі яких можна побудувати різноманітні класифікації лексики англійської мови з виділенням розрядів лексичних одиниць:

- а) принцип новизни (виділяються архаїзми, неологізми);
- б) історичний принцип (виділяються національні та іншомовні слова);
- в) принцип опозицій (виділяються книжкові, нейтральні, розмовні слова) та ін.

Ю.М. Скребнев вважає, що завдання стилістики полягає в наданні рекомендацій щодо вживання слова в тому чи іншому контексті. Визначальним тут є соціальний принцип. Таким чином, вчений виділяє три шари лексики: нейтральний, слова високого стилістичного тону і слова зниженого стилістичного тону [28, 54].

Беручи це до уваги, він виділяє три групи в своїй класифікації. Перша група складається з «слів, що лежать, образно кажучи, «вище» нейтрального шару лексики». До них він відносить слова зі стилістичним забарвленням урочистості, офіційності, поетичної піднесеності. До другої групи входять стилістично нейтральні слова, які не викликають певних асоціацій з тією або іншою сферою вживання мови. Третю групу утворюють слова, розташовані «нижче» нейтрального шару лексики. До них можна віднести слова фамільярно-розмовні, навмисно знижені (сленг), грубі і лайливі слова.

А.Н. Мороховський, О.П. Воробйова, Н.І. Лихошерст і З.В.Тимошенко вважають, що в основу стилістичної класифікації словника повинен бути покладений єдиний критерій або критерії, які повинні базуватися на незмінних характеристиках слів, взятих на даному синхронному зрізі. Більш того, ними повинні бути стилістичні критерії, а не лексикологічні, хоча термінологія що склалася може бути збережена (терміни, жаргонізми, поетизми, неологізми тощо).

А.Н. Мороховський і інші дослідники виділяють два критерії:

а) «внутрішній (парадигматичний) – ознака, що характеризує лексико-стилістичне значення слова, взяте в якійсь лексико-стилістичній парадигмі. Основу парадигми утворює ознака наявності або відсутності крім основного денотативного значення додаткового експресивного, емоційного або оцінного значення» [20, 96];

б) «зовнішній (синтагматичний) – ознака, що характеризує взаємини лексичного і лексико-стилістичного значення слова з контекстом, в якому воно вжито».

Грунтуючись на цих критеріях, А.Н. Мороховський і інші вчені поділяють всю сукупність слів сучасної англійської мови зі стилістичної точки зору на дві підмножини.

До першої відносять слова, які мають лексико-стилістичну парадигму, для якої характерно:

- опосередкований зв'язок з денотатом через значення відповідного нейтрального слова, як, наприклад: *foe* (поет.) > *enemy* (нейтр.) > денотат; *zoo* (сленг.) > *any jungle or jungle area* (нейтр.) > денотат; *fat cat* (разг.) > *a provider of money for political uses* (нейтр.) > денотат;

- наявність суб'єктивно-оцінних конотацій;

- нечіткість меж референції – дані слова, як правило, мають кваліфікуючий, оцінний характер і тому можуть бути застосовані до різних референтів;

- обов'язкова наявність синонімії;
- можливість утворювати антонімічні ряди.

Наприклад: поетизми (*лик, очи, чело, alien, Brine, Albion*); архаїзми (*баталія, викторія, агнец, benison, buss, claut*); стилістичні неологізми (*выбить в значении «достать», не подарок - нечто или нечто плохое, spiv, schiz, to luck-up, know-how*); варваризми та іншомовні слова (*герла, пиллы, рингануть, bon mot, parveni, ad ovo*); книжні слова (*аберація, абрис, abode, absonant, catenate*) пов'язані з денотатом через нейтральний синонім і часто мають суб'єктивно-оцінні конотації, їх референційний кордон не є чіткими, вони обов'язково входять в синонімічні ряди і можуть утворювати антонімічні ряди. Це такі одиниці, як: поетизми, архаїзми, варваризми і іноземні слова, книжкові слова, стилістичні неологізми, сленгізми, коллоквалізми, жаргонізми, діалектизми, професіоналізми, вульгаризми [28, 108].

До другої відносять слова, які не мають лексико-стилістичної парадигми, для яких характерно:

- безпосередній зв'язок з денотатом;
- відсутність суб'єктивно-оцінних конотацій;
- чіткість кордонів референції;
- відсутність синонімії або «денотативний» (наприклад лінгвістика-мовознавство-мовознавство) характер синонімії;
- відсутність антонімії.

Так, наприклад: терміни (*прибавочная стоимость, вектор, масса, косинус, phoneme, ohm, joule, deep structure, verb*), номенклатурні слова (типи військових літаків: *истребитель, бомбардировщик, итурмовик, разведчик, истребитель-перехватчик, ракетносец*; типи військових кораблів: *air-craft carrier, man-of-war, destroyer, cruiser, torpedo-boat, submarine*), історизми (*стрелец, гетман, оброк, вече, a squire, an olderman, witangemot*), лексичні неологізми (*спутник, «грузовик», ускоритель, виндсерфинг, space-craft, lander, link-up, reactor*), екзотизми (*бистро, коррида, матадор, пирога, иглу, фиорд*,

spagetti) прямо пов'язані з денотатом, мають чіткі кордони референції, в них немає суб'єктивно-оцінних конотацій, немає антонімічних та синонімічних рядів. Це такі одиниці, як: стилістично нейтральні слова, терміни, номенклатурні слова, історизми, лексичні неологізми, екзотизми» [20, 97].

Таким чином, проблема варіативності англійського словникового складу є досить складною тому різні дослідники виділяють різноманітні критерії для побудови класифікацій, в результаті чого ці класифікації виявляються суперечливими. Проте, не дивлячись на існування безлічі точок зору на цю проблему, багато дослідників приходять до єдиного висновку про те, що всю лексику англійської мови можна розділити на стилістично немарковану і стилістично марковану.

Більшість слів мови стилістично не марковані. Стилiстично немаркована лексика використовується у всіх формах спілкування і ситуаціях спілкування, незалежно від мети висловлювання. Стилiстично маркована лексика – обмежена в своєму застосуванні. Вона може використовуватися окремими групами людей, об'єднаних певною спільністю, функціонування її може бути обмежене певною ситуацією або в часі тощо.

Висновки до 1 розділу

Все збільшується увага в науці до загальної теорії варіантності як універсальної властивості мовної системи і, зокрема, до такого перспективного аспекту, як структурно-типологічний аналіз варіантів, що розкриває внутрішній механізм пристрою і розвитку мови при саморегуляції.

Мовна варіативність розглядається лінгвістами як об'єктивна іманентна властивість мовної системи, що зачіпає всі підсистеми, що виділяються в мові і одиниці в плані форми і змісту, в синхронії і діяхронії, а також внутрішньо-системні відносини і відносини «мова-зовнішній світ». Проблема варіативності англійського словникового складу є досить складною тому різні дослідники виділяють різні критерії для побудови класифікацій, в результаті чого ці класифікації виявляються суперечливими.

Стилістичний підхід до висловлення бере до уваги структуру, зміст, звучання слова, фрази або речення також грає величезну роль.

Словниковий склад сучасної англійської мови, який об'єднує всі лексичні одиниці мови, перш за все, характеризується своєю різнобічністю. У процесі свого розвитку і формування національна мова все більше дифференціювалася. У кожному шарі лексики можна знайти слова, що надають висловлюванню певного стилістичного відтінку. Дослідження показало, що із стилістичної точки зору виділяють три основні шари лексики: літературно-книжна, нейтральна та розмовна.

В літературно-книжному шарі лексики було детально розглянуто такі розряди слів, як терміни, поетизми, архаїзми, неологізми, варваризми і іноземні слова. Використовуючи дані слова в висловлювання або під час написання робіт можна влучно надати стилістичного забарвлення, більш точно описати ситуацію, час дії та описати персонажів. В шарі розмовної лексики було досліджено розмовну лексику і нелітературну розмовну лексику: сленг, жаргонізми, діалектизми, професіоналізми, неологізми, вульгаризми.

Із стилістичної точки зору дані слова надають висловлюванню емоційності та, зазвичай, підкреслюють соціальний стан того, хто говорить.

Таким чином, стилістично маркована лексика використовується у всіх формах спілкування і ситуаціях спілкування, залежить від мети висловлювання. Вона може використовуватися окремими групами людей, об'єднаних певною спільністю, функціонування її може бути обмежена певною ситуацією або в часі.

РОЗДІЛ 2.

ЛЕКСИКО-СОЦІАЛЬНА ВАРІАТИВНОСТЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Лексико-стилістична варіативність в романі Дж. Селінджера та новелах О. Генрі, С. Моема

Лексико-стилістичну варіативність сучасної англійської мови можна простежити на прикладі роману Дж. Селінджера «Над прірвою у житті» («The Catcher in the Rye», 1951).

Селінджер пише про американського підлітка кінця сорокових – початку п'ятдесятих років, до того ж книга написана від імені цього підлітка. Весь текст роману строго витриманий в єдиній мовній манері, яка і є предметом аналізу даного розділу. Мова головного героя Холдена Колфілда невимушена, в розмовному стилі, це досягається різними прийомами.

Для мови даного роману характерне часте використання паразитичних слів або словосполучень типу: *and all* (*i все таке інше, i всяке інше*) [18, 172]. Наприклад: *how my parents were occupied and all; they're nice and all; he's my brother and all; that was in the Revolutionary War and all; it was December and all; right in the pocket and all; I read a lot of classical books, like "The Return of the Native" and all; war books and mysteries and all; it's a pretty good book and al.*

Іноді замість *and all* Холден використовує еквівалентні по своєму загальному значенню, але більш емоційно-оціночні словосполучення *and stuff* і *and crap* (*i погань, i лайно*). Наприклад: *goddam checkups and stuff; tickets and stuff; while I was putting on my galoshes and crap; starches and crap; and all that crap.*

Часто в мові персонажа з'являються вирази *or something, or anything* (або *що-небудь таке, або що-небудь в цьому роді*). Наприклад:

My whole goddam autobiography or anything; you were supposed to commit suicide or something; no gloves or anything; they didn't have a maid or anything;

took them away to a zoo or something; he never cleaned it or anything; I ought to go down and say hello to her or something.

Більш емоційний варіант цього словосполучення виступає в такому прикладі: *he was supposed to be a playwright or some goddam thing.*

Sort of (ніби, як би, трошки і т.д.) при прикметниках і при дієсловах також є часто вживаним словосполученням, що ілюструє розмовність стилю мови головного героя досліджуваного роману «Над прірвою у житті». Наприклад:

You felt sort of sorry for her; she was sort of deaf; I sort of brushed my hair back; I was beginning to sort of bate him; I was sort of thinking of something else; I sort of wished; sort of nasty; I just sort of quit; I sort of put my hand on his shoulder та інші.

This, these, those (цей самий, ці самі) – ще один варіант паразитарних словосполучень, що часто вжиті в тексті. Наприклад: *he wrote this terrific book; right next to this crazy cannon; he wrote me this note; they had this headmaster; one of those guys that wear those suits; I saw it in the window of this sports store; I said in this very hoarse voice; he had these very broad shoulders; I once sat next to Ackley at this basketball game.*

Відхилення від граматичної норми також характерне при передачі розмовного стилю на письмі в даному романі [24, 39]. Цей прийом був досягнений вживанням особової форми дієслова після *on account of*, після якої обов'язково вживається герундій:

On account of I was flunking four subjects and not applying myself and all; on account of I wasn't coming back, on account of it was Sunday.

Також за рахунок вживання неправильних форм дієслів: *I'd woke him up; she's been laying here all night* і т.д.

Неправильне вживання особових займенників в непрямому відмінку теж є способом передачі розмовного стилю:

D.B. took Phoebe and I; told Allie and I; kept telling Stradlater and I; I woke

he and his wife up; I used to play tennis with he and Mrs. Antolini.

Для характеристики мови Холдена Колфілда можна також вказати на його пристрась до потенційних прикметників на -у, що вказує на стилістичну варіативність на морфологічному рівні. Наприклад: *unhairy* - безволосий, *grippy* - грипозний, *Christmasy* - різдвяний, *perverty* - зі збоченнями, *pimpley* - прищавий, *wrinkly* - зморшкуватий, *fisty* - з великими кулаками. При цьому, найрізноманітнішими прикметниками на -у описується голос: *wheeny-whiny voice*, *yellow-belly voice*, *raspy voice*. Ці ж потенційні прикметники часто зустрічаються у вигляді основ, але вже в складних прикметниках, другим компонентом яких виступає основа *looking*, наприклад: *bleedy-looking*, *corny-looking*, *horny-looking*, *pimpley-looking*, *whory-looking*, *showy-looking*, *flitty-looking*, *vomity-looking*.

Стилістична варіативність на фонетичному рівні прослідковується при передачі слів на письмі. Так, специфіку мови Холдена та інших персонажів, а саме сленгові відхилення від фонетичної норми передано за допомогою відпаданя кінцевого *g* (*callin'*, *comin'*, *hurtin'*, *roughin'*); приєднання ненаголошеного *them* (*cut'em*, *for'em*, *got'em*, *tell'em*) та ін.

Письменник також використовує прийом спотворення написання слів, щоб показати неправильність просторічної говірки персонажів. Нижче наведено приклади подібних спотворень лайливих слів:

No reason. Boy, I can't stand that sonuvabitch. He's one sonuvabitch I really can't stand. Had to feel a little sorry for the crazy sonuvabitch.

Характерною рисою романа «Над прірвою у житті» є постійне використання сленгу підлітків початку 50-х років ХХ століття. Були виявлені наступні сленгові вислови: *to shoot the bull*, *to chew the rag*, *to chew the fat*, *to shoot the crap*, *to shoot the breeze* – *тпінатися*, *тпінати язиком*, *базікати*; *interested in the bull his father was shooting*; *to have a bull session*; *to give smb a buzz* – *зателефонувати (дзвякнути) кому-небудь по телефону*; *damn near* (замість *almost*): *damn near sent a telegram* – *мало не послав телеграму*; *I damn*

near got my coat back – я мало не взяв своє пальто; I damn near broke my knee - я мало коліно не зламав; she was damn near yelling at me – вона прямо-таки горлала на мене.

До сленгу в романі належать такі слова, наприклад: *bastard* (виродок), *can* (умивальник), *cop* (полицейський), *corny* (бовдур), *crook* (жульйо), *crumbly* (мерзенний), *dope* (дурень), *dough* (бабки), *folks* (предки), *goddam* (чортів), *hot-sho t*(класний мужик), *lousy* (паршивий), *moron* (кретин), *panic* (штучка), *snotty* (злий, презрений, дратівливий), *sharp* (шикарний), *stiff* (мертвець), *stuff* (дурниця), *swell* (відпадний), *terrific* (чудовий), *witch* (відьма), *to sock* (ударити в щелепу) та ряд інших.

У досліджуваному романі можна виділити дві соціальні групи: підлітки, в основному учні старших класів американських шкіл, і їх викладачі, представники світу дорослих, з якими найчастіше контактує герой книги і його однолітки [18, 175].

Так, в наступному уривку головний герой так описує свій емоційний стан:

«I'd have the damn gloves right in my hand and all, but I'd feel I'd ought to sock the guy in the jaw or something – break his goddam jaw. Only, I wouldn't have the guts to do it. I'd just stand there, trying to look tough. What I might do, I might say something very cutting and snotty, to rile him up – instead of socking him in the jaw. Anyway if I did say something very cutting and snotty, he'd probably get up and come over to me and say, «Listen, Caulfield. Are you calling me a crook?» then instead of saying, «You're goddam right I am, you dirty crooked bastard!» all I probably would've said would be, «All I know is my goddam gloves were in your goddam galoshes».

В даному уривку зустрічаються сленгові лексеми як засоби вираження емоційності героя. Специфічний стиль монолога – суміш відчаю і блазнювання, створюється завдяки використанню сленгу. Порівняйте:

«You ought to go to a boys' school sometime. Try it sometime,» I said. «It's full

ofphonies, and all you do is study so that you can learn enough to be smart enough to be able to buy a goddam Cadillac some day, and you have to keep making believe you give a damn if the football team loses, and all you do is talk about girls and liquor and sex all day, and everybody sticks together in these dirty little goddam cliques» .

Дуже високий ступінь експресивності має лайлива лексика, так як саме вона традиційно використовується для вираження сильних негативних емоцій. Ситуації, в яких використовуються дані вирази, а також їх частота і доречність служать засобом характеристики героя через його мову, сприяючи створенню образу цього героя. Лайлива лексика в романі часто зустрічається в діалогах, наприклад: *Just always on the arm. «Where the hellja get that hat?» he said. «New York.» «How much?» «A buck.» «You got robbed.» He started cleaning his goddam fingernails with the end of a match.*

Лайлива лексика використовується в діалогах для вираження ставлення персонажів один до одного і до обговорюваних питань, наприклад:

«That's just the trouble with all you morons. You never want to discuss anything. That's the way you can always tell a moron. They never want to discuss anything intellig» - «Then he really let one go at me, and the next thing I knew I was on the goddam floor again».

Ще один приклад діалогу з використанням великої кількості лайливої лексики:

«Your folks know you got kicked out yet?» «Nope.» «Where the hell's Stradlater at, anyway?» «Down at the game. He's got a date.» I yawned. I was yawning all over the place. For one thing, the room was too damn hot. It made you sleepy. At Pencey, you either froze to death or died of the heat. «The great Stradlater,» Ackley said. «-Hey. Lend me your scissors a second, willya? Ya got 'em handy?» «No. I packed them already. They're way in the top of the closet.» «Get 'em a second, willya?» Ackley said, «I got this hangnail I want to cut off».

Стилістичні особливості варіативності мови на лексичному рівні

чітко простежуються на прикладі творів англомовних письменників С. Моема та О. Генрі.

Для мови творів С. Моема характерна досить висока ступінь книжності, піднесеність стилю. У той же час англійський письменник активно використовує розмовну, часом навіть фамільярну, мову (переважно для мовної характеристики персонажів). Таке поєднання розмовності і книжності додає мові письменника певну специфічність і своєрідність.

Розмовний характер мови С. Моема розкривається в лексичних і фразеологічних одиницях його творів. Тут викликають інтерес лексеми і словосполучення розмовного, фамільярного, а іноді і дещо грубуватого, вульгарного стилю, які автор навмисно і свідомо протиставляє стандартному словнику літературної мови. У своїй творчості С. Моем розширює норми літературної мови, використовує одиниці народної та розмовної мови, прагне показати все різноманіття дійсності [31, 8].

Так, в творах С. Моема можна виділити наступні лексичні та фразеологічні одиниці, які згідно словникових джерел можна зарахувати до «розмовних»:

my pet – *малыш*, *you brute* – *грубиян, негодяй*, *silly ass* – *глупый осел*, *old fogey* – *старый хрыч*, *pigsty* – *свинарник, хлев*; *old hag* – *старая карга*; *dirty, little bitch* – *гадкая девчонка*, *you rotten hound* – *шелудивый пес*, *a perfect fool* – *просто дурак*, *bloody fool* – *кретин*, *you old cow* – *старая корова*, *vulgar little beast* – *вульгарная скотина*, *the dirty skunk* – *паршивая дрянь*, *you bloody swine* – *свинья чертова*, *to bark up the wrong tree* – *напасть на ложный след*; *to be fed to the teeth* – *до смерти надоесть*; *to snap one's finger's at smb.* – *открыто выражать презрение к кому-л.*; *to take smb. down a peg or two* – *сбить спесь с кого-либо*; *to be dog-tired* – *очень сильно устать*; *to hold one's peace* – *помалкивать* та ін.

Представлені лексичні та фразеологічні одиниці належать до різних тематичних полів. Серед них можна виділити одиниці, які виражають настрій,

дії, характер, інтелектуальні здібності людини, її фізичний і психічний стан, а також слова і вирази, що характеризують поведінку людини, її зовнішність і матеріальне становище.

Найбільш часто лексика розмовно зниженого стилю вживається автором в мові персонажів з метою психологічної та соціальної характеристики, вираження суб'єктивного ставлення, показу емоційного стану персонажів, визначення їх соціальної приналежності, створення конкретної атмосфери розповіді у відповідності з художнім задумом.

Розглянемо кілька прикладів з п'єси «Театр»:

You dirty little bitch, you've made me cry – Гадкая ты девчонка, ты заставила меня плакати; Маленькая чертовка, ты заставила меня плакати;

You bloody swine, how dare you talk to me like that? It's you the ham – Скотина, як ти смеешь так говорити со мной? Сам ти бездарність; Свинья чертова! Как ты смеешь так со мной говорить?! Сам ты бездарь!;

– *Silly old bitch, he said when the door was closed behind her* – *Pompous old ass, she hissed as she went down in the lift* – Старая ведьма, – произнес Майкл, когда за Долли закрылась дверь; – Старый осел, – произнесла Долли, спускаясь в лифте [22; 23; 39].

Очевидно, що мова персонажів служить засобом індивідуалізації образів героїв. При цьому необхідно зазначити, що такі вирази, як *dirty little bitch* (маленькая чертовка) або *silly old bitch* (старая ведьма), характерні для мови чоловіків, а вираз *you bloody swine* (свинья чертова) або *pompous old ass* (старый осел) частіше можна зустріти в мові жінок.

Англійське *bitch*, зафіксоване в різних лексикографічних джерелах, супроводжується позначками «грубе», «low colloquial» (знижено-розмовне), «slang» (сленг), «disapproving» (несхвальне) і має наступне тлумачення «an offensive way of referring to a woman, especially an unpleasant one» (образливе звертання до жінки, особливо непристойної) [37, 118].

Так чи інакше елементи з різних пластів мови завжди контрастують з

основною масою загальнолітературних слів, позбавлених специфічного забарвлення: *a hundred to one* (розм. *сто проти одного, малоймовірно*) – *ручаюсь, to jump out of one's skin* (*здригнутися, підскочити від переляку, несподіванки*) – *підскочити, a fat lot* (розм. ірон. *куди так багато, хоч відбавляй*) , *to play one's cards well* (*добре зіграти, використовувати всі можливості*), *to make a dead set at smb* (*залучати кого-небудь, бігати за ким-небудь*), *to twist sb. round one's little finger* (неформ. *зневажати будь-ким, мотузки вити з кого-небудь, змусити кого-небудь танцювати під свою дудку*), *a smack in the eye* (розм. *ляпас, удар, гірке розчарування*), *to make head or tail of smth* (*розуміти що-небудь, розбиратися в чому-небудь*) .

Далі звернемося до творчості майстра короткого оповідання, американського письменника О. Генрі. У своїх новелах О. Генрі створює парадоксальні ситуації, які вирішує в несподіваному благополучному кінці. Зіткнувшись з шаблонною, далекою від життя мовою оповідань, що друкувалися в американських журналах, знайшовши слова "населеними" (користуючись термінологією Бахтіна) «чужими» – часто фальшивими – голосами, неадекватними життя смислами, О. Генрі робить спробу через осмислення словникових дефініцій позбутися стертих, шаблонних слововживань, повернутися до «нічийї» слів, щоб самостійно створити для них нові смисли, подарувати звичайним словами "свято відродження". Словник стає для нього джерелом «чистої» мови, еталоном сенсу.

У своєму прагненні оновити мову, що стала непридатною для життя, О. Генрі був єдиний з письменників наступного післявоєнного покоління. Перший прагнув писати «просто», «обмеженою» мовою вулиць, фабрик і пивних; другий устами свого героя зізнавався в тому, що після війни абстрактні слова втратили для нього будь-який сенс і здавалися непристойними поряд з конкретними назвами, номерами і датами [31, 18].

У своїй художній творчості автор розширює норми літературної мови, прагне показати все різноманіття дійсності, досягаючи сатирико-

гумористичного ефекту змішанням лексичних пластів мови: професіоналізмів, термінів бізнесу, книжкових, неправильно зрозумілих слів, сленгізмів тощо.

В новелах О. Генрі лексико-стилістична варіативність яскраво ілюструється частим вживанням розмовної лексики та сленгізмів. Наприклад:

an old coon – старичина-молодчина, *grub* – кормежка, *body-snatcher* – кладбищенський вор, *sissy* – сестренка, *pick up any kind of man* – подценить кого угодно, *lad* – парень, *sucker* – простак, *to skin* – обчищать, *hayseed* – олух, *finance kings* – финансовые воротилы, *to soak* – под заклад, *the lying wretches* (досл. лживые негодяи) – негодяи (досл. подлецы), *darned old snoozer* (досл. чертов старый соня) – соня несчастный (досл. сонный горшок; перен. сонная тетеря) та ін.

У наступному прикладі перекладач вдало підібрав еквівалентний сленгізм для передачі необхідного сенсу на російську мову: «*Pike Garvey was little known in the settlements, but all who had dealt with him pronounced him «crazy as a loon»»* («*A Blackjack Bargainer*») – «Пайка Гарви мало знали в поселках, но все, кто хоть когда-либо имел с ним дело, единогласно заявляли, что он «спятил»» [11, 173].

«*That bronc of mine wept, in his way. He'd been raised a cow pony and he didn't care for snoozers*» – «Мой конь заплакал на свой лад. Это был ковбойский конь, и он не любил сопляков».

Помітно, що в даному випадку сленговий вираз взято в лапки. Лапки розглядаються як засіб вираження конотації номінативних і синтаксичних одиниць, а також як знак в системі засобів вираження конотації тексту. Лапки як обов'язковий знак ставляться і в тому випадку, коли в текст вводяться просторічне слово, жаргонізм або навіть аргі, тобто лексика, яка перебуває за межами літературної мови. Порівняння *crazy as a loon* виділено позначкою «розмовно-фамільярне» і має значення «не сповна розуму» [14,107].

Ще одна лексична особливість – плутанина в термінології. Коли персонаж О. Генрі намагається розмірковувати на наукові або літературні теми,

не розуміючи, про що він говорить, вже не тільки граматична норма виявляється порушена, а й сенс висловлювання лише приблизно вгадується, а то і зовсім пропадає: *«I am speaking», says I, «of the great doctrine of psychic financiering – of the enlightened school of long-distance, sub-conscientious treatment of fallacies and meningitis – of that wonderful in-door sport known as personal magnetism».*

«I'm one of the Sole Sanhedrims and Ostensible Hooplas of the Inner Pulpit», says I. «The lame talk and the blind rubber whenever I make a pass at 'em. I am a medium, a coloratura hypnotist and a spirituous control. It was only through me at the recent seances at Ann Arbor that the late president of the Vinegar Bitters Company could revisit the earth to communicate with his sister Jane» [42].

На прикладі новели «Фараон і хорал» («The Cop and the Anthem») було проаналізовано зразки піднесеної лексики. У назві закладено поєднання високого і низького. Слово *cop* розмовне, навіть сленгове для позначення поліцейського, а *anthem* відноситься до церковної лексики і позначає особливу урочисту церковну пісню, гімн.

О. Генрі вдається до піднесеної лексики при описі мрії Сопі, формуючи різкий контраст з його відчайдушною і безвихідною ситуацією:

Soapy's mind became cognisant of the fact that the time had come for him to resolve himself into a singular Committee of Ways and Means to provide against the coming rigour.

Thehibernatorial ambitions of Soapy were not of the highest. In them there were no considerations of Mediterranean cruises, of soporific Southern skies drifting in the Vesuvian Bay. Three months on the Island was what his soul craved [45].

Ось приклад високопарної лексики зі словами зниженого стилю, що породжує іронію:

«Willie,» says I, riding over close to his palfrey, «your infatuated parents may have denounced you by the name of Jackson, but you sure moulted into a twittering Willie – let us slough off this here analysis of rain and the elements, and get down to

talk that is outside the vocabulary of parrots. That is a bad habit you have got of riding with young ladies over at Pimienta. I've known birds,» says I, «to be served on toast for less than that. Miss Willella,» says I, «don't ever want any nest made out of sheep's wool by a tomtit of the Jacksonian branch of ornithology. Now, are you going to quit, or do you wish for to gallop up against this Dead-Moral-Certainty attachment to my name, which is good for two hyphens and at least one set of funeral obsequies?» [46]

У цьому фрагменті автор досягає гумористичного ефекту за допомогою вищезгаданого поєднання.

В даному випадку показано надмірне вживання Джедсоном піднесеної лексики (наприклад: *infatuated parents may have denounced you; let us slough off; funeral obsequies*) в поєднанні зі словами зниженого стилю та відповідними метафорами (*moulted into a twittering Willie; vocabulary of parrots; I've known birds to be served on toast for less than that*) а також гри слів, що основана на прізвищі одного з головних героїв (*Jackson Bird*) і місці його проживання (*Mired Mule Canada*). Джедсон, проводячи аналогію між ім'ям (*Bird*) і основним значенням цього слова (*nmax*), називає Джексона пташка (*bird, Birdie*), чижик (*Willie*), синиця (*tomtit*); і все, що стосується птахів, переносить на Джексона: *don't ever want any nest made out of sheep's wool by a tomtit of the Jacksonian branch of ornithology* [35, 435].

2.2. Стилiстична варiативнiсть на синтаксичному рiвнi

Розглянемо далі стилістичні особливості варіативності даних творів на синтаксичному рівні.

Серед них часто зустрічається порушення синтаксичних норм у вигляді різних типів «незаконних» еліптичних конструкцій: *some girls you practically never find out what's the matter* (вместо *with some girls you practically never find out what's the matter*); *except Alice had a cold* (вместо *except that Alice had a cold*);

I don't like that type language (вместо *I don't like that type of language*); *I can't stand looking at the other guy's face, is my trouble* –де в якості підмета виступає закінчене речення, яке за нормами має бути підрядним додатковим: *my trouble is that I can't stand looking at the other guy's face*. Також прикладом служать речення типу *I know this guy down in Greenwich Village that we can borrow his car for a couple of weeks*.

Використання «подвідного присудка» так само відноситься до синтаксичної варіативності: *I hardly didn't even know; didn't hardly say anything; I hardly didn't even show it; I am not got no time for no liquor ; nobody's tryna chisel nobody*. Порухення норм поєднання *nobody kept answering*.

З точки зору синтаксису роман характеризується різноманітністю типів речень, використаних в тексті. Автор пише як простими короткими реченнями, часто односкладними і з елементами еліпсису, так і складносурядними і складнопідрядними реченнями. Кожен з цих типів виконує в тексті роману певну стилістичну функцію [27, 43].

Так, на початку роману Дж. Селінджера «Над прірвою у житті» зустрічається таке складне речення:

If you really want to hear about it, the first thing you'll probably want to know is where I was born, an what my lousy childhood was like, and how my parents were occupied and all before they had me, and all that David Copperfield kind of crap, but I don't feel like going into it, if you want to know the truth.

Використання такого речення створює ефект живої розмовної мови, квапливо вимовлених фраз – персонаж, від імені якого написано твір, намагається швидше сказати про те, про що він не хоче писати, і перейти до більш цікавих для нього речей. Наступне складне і довге речення продовжує реалізацію тієї ж ідеї:

In the first place, that stuff bores me, and in the second place, my parents would have about two hemorrhages apiece if I told anything pretty personal about them.

За допомогою такого синтаксичного малюнка автор створює образ хлопчика-підлітка, який поспішає висловити те, що його хвилює, поділитися думками і почуттями. У деяких випадках автор використовує в реченнях вставні конструкції, що також створює ефект безпосередньої розмовної мови, наприклад:

They're quite touchy about anything like that, especially my father. They're nice and all - I'm not saying that - but they're also touchy as hell.

У романі Селінджера ми часто зустрічаємо односкладні речення, також характерні для живої розмовної мови. Як правило, вони використовуються у відповідях на питання, наприклад:

But if you get on the other side, where there aren't any hot-shots, then what's a game about it? Nothing. No game.

Однак в романі Селінджера частіше використовуються поширені односкладні речення, наприклад:

«Yes, sir. I know it is. I know it.» Game, my ass. Some game.

Тут герой-оповідач за допомогою односкладних речень показує своє ставлення до висловлення іншого персонажа. Але відтворює це в своїй внутрішній мові, він не вимовляє ці слова вголос. Читач має можливість «доторкнутися» до думок і почуттів головного героя.

Стилістичною особливістю роману «Над прірвою в житті» на рівні синтаксису є використання декількох односкладних речень поспіль, наприклад:

They don't do any damn more molding at Pencey than they do at any other school. And I didn't know anybody there that was splendid and clear-thinking and all. Maybe two guys. If that many.

Використання односкладних речень є синтаксичним стилістичним прийомом, який в романі Селінджера дозволяє створити ефект розмовної мови, а також показати внутрішню мову головного героя, процес його роздумів. У питаннях, адресованих читачеві, зустрічається еліпсис – наприклад, опущення допоміжного дієслова to do, як у наступному випадку:

You remember I said before that Ackley was a slob in his personal habits?

Це створює ефект розмовної мови, звернення героя-оповідача до читача, як до рівного.

Розмовний синтаксис в діалогах використовується письменником для демонстрації живої і безпосередньої мови персонажів, створення їх образів через цю ж мову. Це ілюструє такий приклад:

«How've you been, Mrs. Spencer?» I said again, only louder, so she'd hear me. «I've been just fine, Holden.» She closed the closet door. «How have you been?» The way she asked me, I knew right away old Spencer'd told her I'd been kicked out. «Fine,» I said. «How's Mr. Spencer? He over his grippe yet?» «Over it! Holden, he's behaving like a perfect-I don't know what... He's in his room, dear. Go right in».

Тут ми бачимо такі елементи розмовного синтаксису, як неповні речення, незакінчені фрази. Наступний уривок також ілюструє використання розмовних синтаксичних конструкцій в тексті роману:

«Hey, listen,» I said. «You know those ducks in that lagoon right near Central Park South? That little lake? By any chance, do you happen to know where they go, the ducks, when it gets all frozen over? Do you happen to know, by any chance?» I realized it was only one chance in a million. He turned around and looked at me like I was a madman. «What're ya tryna do, bud?» he said. «Kid me?» «No-I was just interested, that's all».

Тут використані односкладні речення, еліпсис (опущення допоміжного дієслова в питанні), вставні конструкції, а також спотворене написання слів, яке демонструє просторічну вимову.

Висновки до 2 розділу

Отже, нестандартні елементи літературної мови мають певний комунікативний статус і мовну цінність, перш за все як загальноприйняті експресивні засоби стилістично зниженої мови, що відображають функціонально-стилістичне варіювання словникового складу національної мови. Вони є невід'ємною ознакою розмовності, елементом повсякденного життя, мають спонтанний характер вираження, характеризуються емоційністю, образністю і фамільярністю. Аналіз мовного матеріалу дозволив виявити, що знижена лексика в творах С. Моема та О. Генрі, переважно зустрічається в мові персонажів.

Складовою, яка надає розповідями О. Генрі особливу виразність, є його майстерне володіння мовою і вміле використання фігур мови. Його твори насичені алюзіями і оксюморонами, рясніють метафорами і порівняннями, які вдихають життя в його твори. Всі розповіді О. Генрі пронизані іронією, яку письменник висловлює за допомогою різноманітних риторичних, лексичних і синтаксичних засобів.

Основними синтаксичними стилістичними особливостями роману Джерома Девіда Селінджера «Над прірвою у житті» є використання односкладних речень, еліптичних конструкцій, риторичних запитань, інверсії, повторів. Вони служать як функції стилізації тексту під живу розмовну мову, діалогу з читачем, передачі емоційного стану персонажа і в цілому твору. Але це вже є окрема тема подальшого дослідження.

ВИСНОВКИ

Складність процесів мовного варіювання і взаємодії мов в епоху глобалізації робить доцільним розмежування в дидактичних цілях мови як інструменту та зберігача культури і мови як засобу комунікації. У першому випадку кожна існуюча мова є абсолютною цінністю і повинна зберігатися і розвиватися як частина культурного розмаїття світу. У другому випадку, чим менше посередників, тим краще, ефективніше йде процес взаємодій. Таке розмежування видається цілком виправданим стосовно такого складного явища, як природна мова, що розглядається в різноманітті своїх функцій.

Проблемам варіативності англійської мови присвячена велика кількість наукових праць, в ході опрацювання яких були виявлені закономірності варіативності мови. Сучасна англійська мова є результатом цілого ряду внутрішньомовних і позамовних змін. У роботах лінгвістів з історії мови йдеться про варіативність і динамізм мовних змін. Динамічна сутність мови проявляється в певних законах фонетичної, лексичної і граматичної варіативності в кожній конкретній мові, зокрема в англійській мові.

Варіативність є одною з універсальних ознак мови, які особливо виразно виявляються в процесі її функціонування. Разом з тим дане поняття охоплює дуже широке коло явищ.

Варіативність властива одиницям не тільки лексичного рівня, але і синтаксичного, морфологічного та фонетичного.

Лексико-стилістична варіативність полягає в різнобічності словникового складу сучасної англійської мови та влучному використанню варіантів, в даному випадку на письмі, в творчості авторів, з метою підсилення емоційності висловлювань, чіткішої передачі настроїв, описів героїв та подій. На лексичному рівні в аналізованих творах диференціація в найбільшій мірі представлена використанням сленгу, просторіччя, вульгаризмів. Нерідко зустрічаються приклади піднесеної лексики в поєднанні зі словами зниженого

стилю, а також навмисне недоречне вживання термінології. Такі шари лексики служать для передачі соціального статусу героїв, їх емоційного стану, а також виступають засобами вираження комічного та іронічного змісту.

За допомогою перетворення функцій морфем виникають стилістичні відтінки в процесі комунікації. Граматичні категорії мають стилістичний ефект та часто служать для підсилення комічного ефекту, перебільшення. Для отримання живої картини зображуваного персонажа або події, для опису фізичного та психологічного стану, з метою надання оціночних та експресивних смислів в аналізованих роботах використовується варіативність на фонетичному рівні, що на письмі передається за допомогою неправильного написання слів, злиття декількох слів в одне, широкого використання графічних символів і їх комбінацій.

Вивчення мовної варіативності є досить перспективним, хоча і трудомістким напрямком досліджень, так як передбачає об'ємний матеріал і його інтерпретацію усіма учасниками комунікації.

Дослідження мовної варіативності стали значним внеском у розуміння сутності цього явища, дозволяють уявити процес розвитку мови в тісному взаємозв'язку з розвитком культури, суспільства і особистості, виявити зовнішні фактори, що впливають на вибір варіантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев А.Я. Сопоставительная стилистика: уч. пособие / А.Я. Алексеев. – Д.: Национальный горный университет, 2012. – 471 с.
2. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В. Арнольд. – М.: 1966. – 215 с.
3. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык: учебник для вузов / И.В. Арнольд. – 7-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 384с.
4. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – 606 с.
5. Ахманова О.С. Прагматическая лингвистика, прагма-лингвистика и лингвистическая прагматика / О. С. Ахманова, И. М. Магидова // Вопросы языкознания. – 1978. – №3. – С. 43-58.
6. Бабенко Л.Г. Филологический анализ текста / Л.Г. Бабенко, Ю.В. Казарин. – М.: Академ. Проект, 2004. – 400 с.
7. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика [Текст] / В.В. Виноградов. – М., 1963. – 253 с.
8. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин. – М.: Наука, 1958. – 459 с.
9. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка: учебник / И.Р. Гальперин. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: «Высшая школа», 1977. – 332с.
10. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. – М.: Изд-во ЛКИ, 2008. – 144 с.
11. Генри О. Новеллы: пер. с англ. Под ред. М.Ф. Лорие / О. Генри. – Казань: Изд-во КГУ, 1989. – 352с.
12. Елистратов А.А. Тематическая группа жаргонных наименований, относящихся к спортивной фармакологии / А.А. Елистратов // Вестник Челябинского государственного университета, Филология. – 2009. – №7. – С. 46-51.

13. Коваленко А.Я. Науково-технічний переклад 2-е вид., виправл / А.Я. Коваленко. – Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2004. – 284с.
14. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь / А.В. Кунин. – М.: Рус. яз. – Медиа, 2005. – 501с.
15. Лабов У. Отражение социальных процессов в языковых структурах / У. Лабов // Новое в лингвистике. Выпуск VII. Социолингвистика. – М.: Прогресс, 1975.
16. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой – М.: Советская Энциклопедия, 1990. (ЛЭС)
17. Лотман Ю.М. Структура художественного текста / Ю.М. Лотман // Об искусстве. – СПб.: 1998. – С. 59-66.
18. Магомедова А. Н. Особенности сленга социальных групп (на материале романа Дж.Селинджера «Над пропастью во ржи») / А.Н. Магомедова // Язык. Словесность. Культура. – 2013. – № 2–3. – С.166 – 182.
19. Маковский М.М. Английские социальные диалекты (онтология, структура, этимология) / М.М. Маковский. – М.: Высшая школа, 1982. – 137 с.
20. Мороховский А.Н. Стилистика английского языка: учебник / А.Н. Мороховский, О.П. Воробьева, Н.И. Лихошерст, З.В. Тимошенко. – К.: «Высшая шк.», 1991. – 272с.
21. Москалева Е.В. Словообразовательный анализ неологизмов, функционирующих в английских и русских публицистических текстах / Е.В. Москалева // Гуманитарные науки. Филология. – 2009. – №10. – С. 220-224.
22. Моэм С. Театр / Пер. с англ. Г. Островской // С. Моэм . Театр: роман. Рассказы. – М.: АСТ: АСТ Москва: Хранитель, 2007. – С. 7–286.
23. Моэм С. Театр / Пер. с англ. М. Ермашевой / С. Моэм // Современная английская новелла. – М.: Прогресс, 1969. – С. 272–370.

24. Ноздрина Л.А. О категориальном статусе некоторых лингвистических явлений / Л.А. Ноздрина // Вестник ВГУ, Серия лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – №2. – С. 39 - 42.
25. Пронин В.А. Теория литературных жанров / В.А. Пронин. – М.: Изд-во МГУП, 1999. – 196 с.
26. Селинджер Дж. Д. Над пропастью во ржи: роман, повести, рассказы: [пер. с англ.] / Дж. Д. Селинджер. – М.: Эксмо, 2010. – 640 с.
27. Сильман Т. А. Проблемы синтаксической стилистики / Т. А. Сильман. – Л. 1967.– с. 190.
28. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка: учебник для институтов и факультета иностранных языков / Ю.М. Скребнев. – 2-е изд., испр. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астрель», 2000. – 224с.
29. Словарь литературоведческих терминов [Текст]. – М.: 1974. – 509 с.
30. Солнцев В.М. Язык как системно-структурное образование / В.М. Солнцев. – М.: Наука. 1971. 292 стр. 3600 экз. 2-е изд. – М.: Наука, 1977. –341 с.
31. Старцев А.И. Новелла в американской литературе XIX-XXвв. /А.И. Старцев // Американская новелла XIX века. М.: Худож. лит., 1958. – С. 3–38.
32. Тимошенкова Т.М. Средства создания комического эффекта в новеллах О. Генри / Т.М. Тимошенкова // Ученые записки Харьковского гуманитарного университета «Народна українська академія». –Харьков, 2003. – Т. 9. С. 429 - 439.
33. Швейцер А.Д. К проблеме социальной дифференциации языка / А.Д. Швейцер // Вопросы языкознания – № 5. – 1982. – С. 39 - 48.
34. Швейцер А.Д. Проблемы контрастивной стилистики [Текст] / А.Д. Швейцер // Вопросы языкознания. – № 4. – 1991. – С. 34 – 45.

35. Щерба Л.В. Языковая система и языковая деятельность / Л.В.Щерба. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 432 с.
36. Якобсон Р. Лингвистика в ее отношении к другим наукам / Р. Якобсон // Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985. – 460 с.
37. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford: Oxford University Press, 2007. 1780 p.
38. Leonard Bloomfield Introduction to the Study of Language. New York: Holt and Co., 1914.
39. Maugham W. Somerset Theatre/ W. Maugham. – М.: Менеджер, 2000. – 304 с.
40. Salinger, J. The Catcher in the Rye / J. Salinger. – Москва, 2005.
41. Варваризмы в системе английского языка [Электронный ресурс] / Режим доступа: URL: <http://slovari.yandex.ru/~книги/БСЭ/Варваризмы/>.
42. Генри О. Джефф Питерс как персональный магнит [Электронный ресурс] / О. Генри / Режим доступа: URL: <http://fullonlinebook.com/poems/jeff-peters-as-a-personal-magnet/gbb.html>.
43. Диалектизмы в английском языке [Электронный ресурс] / Режим доступа: URL: <http://www.rusarticles.com/inostrannye-yazyki-statya/dialektizmy-v-anglijskom-yazyke-977845/>.
44. Henry O. A Blackjack Bargainer [Электронный ресурс] / О. Henry/ Режим доступа: URL: <http://www.classicshorts.com/stories/blackjack.html>.
45. Henry O. The cop and the anthem [Электронный ресурс] / О. Henry / Режим доступа: URL: https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/the-cop-and-the-anthem.pdf.
46. Henry O. The Pimienta Pancakes [Электронный ресурс] / О. Henry / Режим доступа: URL: <http://livros01.livrosgratis.com.br/ln000077.pdf>.
47. Henry O. The Ransom of Mack. [Электронный ресурс] / О. Henry / Режим доступа: URL: http://www.online-literature.com/o_henry/1040/.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 56 с., 47 використаних джерел.

Об'єкт дослідження – варіативність в сучасній англійській мові.

Предметом роботи є лексико-стилістична варіативність сучасної англійської мови.

Мета: виявлення особливостей лексико-стилістичної варіативності сучасної англійської мови.

Методика дослідження: аналіз і синтез, описовий метод, компонентний і дискурсивний аналізи.

Перший розділ теоретичного дослідження спрямований на аналіз змісту теми на основі наукових праць І.Р. Гальперіна, І.В. Арнольд, А.Я. Алексеєва, В.В. Виноградова та інших.

У другому розділі увага зосереджена на практичному аналізі лексико-стилістичної варіативності на прикладі новел О. Генрі та С. Моема і роману Дж. Селінджера «Над прірвою у житті».

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому здійснено комплексний підхід у встановленні кореляції лексико-стилістичного варіювання мови, що дозволив визначити лексико-стилістичні параметри мовного варіювання.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що отримані результати можна використовувати в теорії та практиці викладання англійської мови в школі та вищих навчальних закладах.

Ключові слова: **ВАРІАТИВНІСТЬ, ВАРІАНТ, СТИЛІСТИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ, ЛЕКСИКО-СОЦІАЛЬНА ВАРІАТИВНІСТЬ.**

SUMMARY

Diploma paper: 56 p., 47 sources.

The object of this study is variation of the modern English.

The subject of the research is the lexical and stylistic variation of the modern English.

The purpose of the research is to identify peculiarities of the lexical-stylistic variation of the modern English.

Methods of the research include analysis and synthesis, descriptive method, component and discursive analysis.

The theoretical section presents the review of scientific works of I. Halperin, I. Arnold, A. Alekseyev, V. Vinogradov and others.

The practical section contains the analysis of the novelettes by O. Henry and S. Moem, the novel by J. Selinger "The Catcher in the Rye"; it defines and characterizes the most important features of lexical and stylistic variation.

The novelty of the study involves carrying out a comprehensive approach in establishing the correlation of the lexical-stylistic variation of the language. Such an approach made it possible to determine lexical-stylistic parameters of language variation.

The practical value of the present research is determined by the fact that its results can be used in the theory and practice of teaching English at school and in higher education institutions.

Key words: VARIATION, VARIANT, STYLISTIC VARIATION, LEXICO-SOCIAL VARIATION.